

به نام خداوند

گزارش سخنرانی علمی
«یکپارچه سازی خدمات کتابخانه دیجیتال»

سخنران: دکتر مهدی علیپور حافظی

تاریخ برگزاری: ۲۶ خرداد ۱۳۸۹

مکان: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

تدوین: مریم صابری

تیر ۱۳۸۹

مقدمه

گزارش حاضر به معرفی دومین سخنرانی علمی برگزار شده در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران می‌پردازد. در انتها نیز نتایج تحلیل کاربرگه‌های ارزشیابی شرکت کنندگان، ارائه می‌شود.

الف. معرفی

دومین سخنرانی علمی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در سال ۱۳۸۹ با عنوان «یکپارچه‌سازی خدمات کتابخانه‌های دیجیتال» و سخنرانی دکتر مهدی علیپور حافظی، دکتری اطلاع‌رسانی آموزشی از دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات تهران چهارشنبه، ۱۳۸۹/۳/۲۶ ساعت ۱۴ تا ۱۶ در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، تالار اجتماعات برگزار شد. این سخنرانی که برگرفته از رساله دکتری وی بود در چهار بخش «مفهوم کتابخانه دیجیتال»، «فلسفه وجودی کتابخانه دیجیتال»، «یکپارچه‌سازی خدمات در کتابخانه دیجیتال»، و در نهایت «جمع‌بندی» ارائه شد و مباحثی چون بررسی تعاریف مختلف کتابخانه دیجیتال، و تفاوت آن با مفاهیم مشابهی مانند کتابخانه الکترونیکی و کتابخانه مجازی، معیارهای کتابخانه دیجیتال، فرایند ایجاد کتابخانه دیجیتال، عوامل مهم و تأثیرگذار در ایجاد و توسعه کتابخانه دیجیتال، فلسفه وجودی کتابخانه دیجیتال، مفهوم یکپارچه‌سازی خدمات و معرفی مدل‌های آن در کتابخانه‌های دیجیتالی، و در نهایت جمع‌بندی مباحث و بررسی شرایط حاضر کشور ما مطرح گردید. این سخنرانی با برگزاری بخش پرسش و پاسخ با موضوعاتی چون نمونه یکپارچه‌سازی خدمات کتابخانه دیجیتالی در ایران، کاربرد مدل «برداشت اطلاعات»^۱ در شرایط بومی، مدل‌های مورد استفاده در وب ۲، امکان‌سنجی عملی شدن مباحث نظری مطرح شده در کشور ما، و بحث حق مؤلف در کتابخانه دیجیتال به اتمام رسید. در انتهای سخنرانی، شرکت کنندگان کاربرگه‌های ارزشیابی را تکمیل کردند. پاسخ‌ها در دفتر ارتباطات علمی تحلیل شد که نتیجه آن در بخش «ج» به تفکیک آمده است.

ب. خلاصه سخنرانی

سخنرانی با عنوان «یکپارچه‌سازی خدمات کتابخانه‌های دیجیتالی» برگزار شد که خلاصه آن به این شرح ارائه می‌شود:

۱. چیستی کتابخانه دیجیتال

«علیپورحافظی» صحبت خود را با بحث «چیستی کتابخانه دیجیتال» و ارائه تعاریف از منظر متخصصان حوزه‌های مختلف آغاز کرد. وی بیان داشت که رویکردهای مختلفی نسبت به مفهوم کتابخانه دیجیتال وجود دارد. برخی آن را یک مفهوم میان‌رشته‌ای می‌دانند که متخصصان حوزه‌های موضوعی مختلف همچون فناوری اطلاعات، کامپیوتر و کتابداری و اطلاع‌رسانی را درگیر خود کرده است. هریک از این حوزه‌ها نیز بنا به وسعت شناخت و ارتباطی که با این مفهوم دارند، تعاریف مختلفی با رویکردهای متفاوت از آن ارائه کرده‌اند. به عنوان مثال متخصصان فناوری اطلاعات و کامپیوتر، با نگاهی به پایگاه‌های اطلاعاتی؛ مفهوم کتابخانه دیجیتال را اینگونه تعریف کرده‌اند: «کتابخانه دیجیتال علاوه بر محتویات پایگاه اطلاعاتی، اطلاعات تمام متن اشیاء دیجیتال را هم شامل می‌شود». در رویکردی کاربرمدارتر، «پروفسور آرز» کتابخانه دیجیتال را «پایگاه اطلاعاتی تمام‌متنی می‌داند که برای استفاده کاربران طراحی شده است». این در حالی است که پژوهشگران و متخصصان حوزه کتابداری، کتابخانه دیجیتال را

¹ Information Harvesting

مجموعه فعالیت‌های کتابداران در بخشهای مجموعه‌سازی، خدمات فنی، مرجع و ... می‌شناسند که در بستر دیجیتالی انجام می‌شوند. وی ادامه داد که در طی پژوهش دکتری خویش با ۶۴ تعریف متفاوت و متمایز از مفهوم کتابخانه دیجیتالی روبرو شده است که هریک منجر به پیدایش محصول متفاوتی از کتابخانه دیجیتال شده‌اند و نتیجه‌گیری کرد که دلیل شکست تعدادی از پروژه‌های کتابخانه دیجیتال، توجه صرف به تعاریف کامپیوتری و عدم توجه به نظرات کتابداران و نیازهای کاربران بوده است.

«علیپور» ویژگی‌های کتابخانه دیجیتال را موارد زیر معرفی نمود:

- ▲ گردآوری یا تولید منابع اطلاعاتی دیجیتال مبتنی بر اصول مجموعه‌سازی؛
 - ▲ انتخاب و سازماندهی منابع اطلاعاتی توسط کارکنان متخصص؛
 - ▲ دسترسی کاربران به اطلاعات تمام‌متن دیجیتال از طریق شبکه؛
 - ▲ اعمال مدیریت منابع اطلاعاتی بر روی فایل‌های دیجیتال و اعمال مدیریت سطح دسترسی (رعایت حق مولف)؛
 - ▲ قابل دسترس بودن طولانی مدت اطلاعات دیجیتال به مدت طولانی به‌مثابه منابع اطلاعاتی.
- کتابخانه‌ای که ۵ معیار بالا را داشته باشد، یک کتابخانه دیجیتال است. البته باید توجه داشت که کتابخانه دیجیتال یک فرایند است. یعنی دیجیتالی شدن یک کتابخانه از یک مرحله شروع و سپس به تدریج با طی مراحل به مرحله تبدیل به کتابخانه دیجیتال می‌رسد. در این فرایند ما ابتدا با دگردیسی کتابخانه از شکل سنتی به شکل الکترونیکی روبرو هستیم و آن زمانی است که امکان دسترسی کاربران به محتوای کتابخانه از طریق وبسایت کتابخانه مهیا می‌شود. در متون علمی این شکل کتابخانه‌ها را «کتابخانه-های هیبریدی»^۲ (دوگانه) می‌نامند. یعنی کتابخانه‌هایی که قسمتی از خدمات را به شکل سنتی و درصدهای دیگر را در قالب دیجیتالی ارائه می‌کنند. در مراحل بعدی به تدریج سهم خدمات دیجیتالی بیشتر و بیشتر می‌شود (مثلاً ارائه خدمات جستجو، بازیابی، و خدمات مرجع به صورت دیجیتالی)، تا آن که کل خدمات در قالب دیجیتالی به کاربران ارائه شود. در این حالت کتابخانه از شکل هیبریدی به دیجیتالی تبدیل می‌شود.

«عوامل تأثیرگذار در ایجاد و توسعه کتابخانه‌های دیجیتال»، محور دیگر صحبت «علیپورحافظی» بود. وی موارد زیر را به عنوان پنج عامل مهم و تأثیرگذار در پیشرفت کتابخانه‌های دیجیتال معرفی کرد:

- ▲ توسعه مبانی نظری این حوزه؛
- ▲ اینترنت و شبکه جهانی وب و توسعه آنها؛
- ▲ ظهور پروژه‌های موفق بین‌المللی در حوزه کتابخانه دیجیتال مانند پروژه گوتنبرگ، کتابخانه دیجیتال اسکندریه، کتابخانه دیجیتال جهانی و کتابخانه دیجیتال کودکان؛
- ▲ ظهور پدیده وب ۲ (وب اجتماعی) و امکان مبادله و تعامل دوجانبه بین سیستم و کاربر؛
- ▲ نیاز کاربران به توسعه مجموعه‌های کتابخانه‌های دیجیتال.

محور دیگر بحث در این بخش، چالش‌های مهم در دسترسی به اطلاعات در وب بود. این بحث با این پرسش آغاز شد که ما چرا به سمت کتابخانه دیجیتال می‌رویم در حالی که در حال حاضر امکان دسترسی رایگان به اطلاعات در محیط وب مهیا است؟ به عقیده «علیپورحافظی» پاسخ این پرسش در ۴ گزینه خلاصه می‌شود:

۱. وجود اطلاعات در کنار «گزار اطلاعات»^۳ و «دژ اطلاعات»^۴، درهم آمیختگی آنها و دشواری در شناسایی و تفکیک آنها از یکدیگر؛

² Hybrid libraries

³ Dis information

۲. نبود سازماندهی موثر اطلاعات در محیط وب؛
۳. بازیابی نامناسب محتوای اطلاعاتی (ریزش کاذب) در هنگام جستجو در محیط وب؛
۴. نبود خدمات موثر و کارآمد در موتورهای جستجو.

۲. فلسفه وجودی کتابخانه دیجیتال

بخش بعدی با این پرسش آغاز شد: چرا کتابخانه‌های دیجیتال به وجود آمدند؟ پاسخ به این پرسش در پنج محور خلاصه می‌شود:

۱. جمع آوری مجموعه‌های تخصصی و ارزشمند منابع اطلاعاتی؛
۲. سازماندهی مناسب اطلاعاتی که در محیط وب وجود ندارند؛
۳. بازیابی مناسب محتوا؛
۴. سرعت در دسترسی مناسب به اطلاعات مناسب؛
۵. خدمات اطلاعاتی مناسب و کارآمد.

۳. یکپارچه‌سازی خدمات چیست؟

محور بعدی و نقطه عطف صحبت «علیپورحافظی» به یکپارچه‌سازی خدمات کتابخانه‌های دیجیتال اختصاص یافت. وی در تبیین این مفهوم اظهار داشت که کتابخانه‌های دیجیتالی همانند جزایر دورافتاده‌ای بدون ارتباط با یکدیگر نیستند. بلکه هدف اصلی یکپارچه‌سازی خدمات و تسهیل در ارائه خدمات به کاربران کتابخانه‌های دیجیتال است. یکپارچه‌سازی ریشه در خدمات سنتی کتابخانه‌ها دارد و نمونه آن در ایران، راه‌اندازی طرح غدیر (اشتراک منابع) است که پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران متولی انجام آن در سطح ملی است. در محیط دیجیتال ضرورت یکپارچه‌سازی نسبت به محیط سنتی چندین برابر است، زیرا در این محیط اگر خدمات پراکنده باشند، کاربر سردرگم می‌شود و در واقع یکپارچه‌سازی شرط لازم برای برآورده شدن هدف و فلسفه کتابخانه دیجیتال است. دو رویکرد عمده در یکپارچه‌سازی کتابخانه دیجیتال دنبال می‌شود: یکپارچه‌سازی منابع اطلاعاتی و یکپارچه‌سازی خدمات اطلاعاتی. که نقطه تأکید این بحث بر یکپارچه‌سازی خدمات در کتابخانه دیجیتالی است.

برای یکپارچه‌سازی خدمات در کتابخانه دیجیتال مدل‌های مختلفی پیشنهاد شده است. انتخاب هر مدل بسته به هدف و نوع کاربران از یک کتابخانه به کتابخانه دیگر متفاوت است. سه مدل اصلی یکپارچه‌سازی خدمات در کتابخانه دیجیتال عبارتند از:

- ۳-۱. **مدل جستجوی همزمان^۴:** مدلی است بر مبنای معماری «سرویس دهنده/سرویس گیرنده» که با پروتکل Z39.50 کار می‌کند. نحوه کار بدین شکل است که وقتی کاربر در کتابخانه دیجیتال جستجو می‌کند، این جستجو همزمان از طریق پروتکل ارتباطی به سایر کتابخانه‌های عضو پروتکل می‌رود. یافته‌ها از سرور مرکزی دریافت شده و نتایج به صورت یکپارچه به جستجوگر در کتابخانه مقصد تحویل داده می‌شود. محدودیت‌های اصلی این مدل عدم دسترسی به پایگاه‌هایی که به صورت موقت در دسترس نیستند، و عدم امکان استفاده از جستجوی پیشرفته است.

⁴ Mis information

⁵ Federated search

۳-۲. **مدل برداشت اطلاعات^۶:** در این مدل کتابخانه در قالب یک پایگاه اطلاعاتی محلی به ایفای نقش و گردآوری اطلاعات می‌پردازد. کاربرد به این پایگاه اطلاعاتی دسترسی دارد و از طریق آن اطلاعات را بازیابی می‌کند (ساختاری مشابه با فهرستگان دارد). پروتکل مورد استفاده در این مدل، OAI^۷ است که نیازمند «پایگاه اطلاعاتی باز»^۸ است. در این مدل امنیت اطلاعات ارتقاء یافته و امکان جستجوی پیشرفته (که محدودیت مدل قبلی بود) فراهم شده است. سرعت بازیابی بالا و پیاده‌سازی اطلاعات ساده است. محدودیت مهم این روش، عدم روزآمدسازی مرتب اطلاعات پایگاه است.

۳-۳. **مدل پراکنده^۹:** این مدل مشابه مدلی است که در حال حاضر وب با آن کار می‌کند. در این مدل نیازی به تفاهم‌نامه نیست، نیازی به بسیاری از پیشینه‌های مدل‌های قبلی ندارد. در این مدل همانند موتورهای جستجو، خزنده^{۱۰}‌هایی تعبیه شده است که صفحات درخواست‌شده را شناسایی و نمایه می‌کنند. محتوای آن روزآمد است، هزینه دسترسی به منابع نسبت به دو مدل قبلی پایین است و پیاده‌سازی اطلاعات به سهولت انجام می‌شود. محدودیت‌های اصلی این مدل، کیفیت نازل منابع اطلاعاتی (به دلیل وجود وب پنهان و ناتوانی خزنده‌ها در نمایه‌سازی تمام سطوح وب) و عدم وجود یکدستی در منابع است.

۴. جمع‌بندی

«علیپورحافظی» قسمت انتهایی صحبت خود را به جمع‌بندی مباحث ارائه شده و بررسی وضعیت داخلی اختصاص داد:

۱. یکپارچه‌سازی فرایندی به منظور استفاده از محتواها و خدمات شبکه کتابخانه‌ها در ارائه خدمات بهینه به کاربران است.

۲. ضرورت حرکت به سمت یکپارچه‌سازی خدمات در کتابخانه‌های دیجیتال وجود دارد.

۳. در تفاهم‌نامه‌های همکاری، حتماً باید بین کتابخانه‌ها هدف مشترک وجود داشته باشد.

۴. در ارائه خدمات و محتوای کتابخانه‌های دیجیتال حتماً باید به نیازهای کاربران توجه جدی شود. نمونه این اقدام را می‌توانیم در طراحی کتابخانه دیجیتال کودکان مشاهده کنیم.

۵. به عقیده «علیپورحافظی»، مدل برداشت اطلاعات، بهترین مدل برای کتابخانه‌های دیجیتال است؛ زیرا مدلی ساده و وابسته به سیستم باز است و این امکان را برای کتابخانه‌های دیجیتال فراهم می‌کند که با یکدیگر ارتباط داشته باشند.

۶. استانداردهای «دابلین‌کور» برخلاف اعتقاد بسیاری، استاندارد ابر داده‌ای مناسبی برای کتابخانه‌های دیجیتال نیست. گزینه جایگزین مناسب برای استانداردهای ابر داده‌ای MODES است که ویرایش جدید «مارک ۲۱»^{۱۱} است. همچنین زبان برنامه‌نویسی XML نیز زبان مناسبی در طراحی کتابخانه‌های دیجیتالی محسوب می‌شود. بنابراین در طراحی یک کتابخانه دیجیتال با رویکرد یکپارچه‌سازی خدمات باید از استاندارد ابر داده‌ای MODES، پروتکل OAI و زبان برنامه‌نویسی XML بهره گرفت.

⁶ Harvesting

⁷ Open Archive Initiative

⁸ Open data base

⁹ Distributed

¹⁰ Crawler

¹¹ MARC21

برگزاری بخش پرسش و پاسخ به مدت بیست دقیقه، با موضوعاتی معرفی نمونه یکپارچه سازی خدمات کتابخانه دیجیتال در داخل کشور، بررسی وضعیت کتابخانه دیجیتال شرکت رزنت، مدل برداشت اطلاعات در وب ۲، امکان سنجی عملیاتی شدن بحث های تئوری مطرح شده در نشست و حق مؤلف در محیط دیجیتال به اتمام رسید.

ج. ارزشیابی نشست از دیدگاه شرکت کنندگان

پس از فراخوان سخنرانی ۵۰ نفر به صورت الکترونیکی، برای شرکت در سخنرانی، کاربرگ نام نویسی را تکمیل و ارسال کردند. از این تعداد ۲۰ نفر از دانشگاه ها و مراکز علمی و پژوهشی در روز برگزاری حضور داشتند و کاربرگ ارزشیابی را تکمیل کردند. ۱۵ نفر از شرکت کنندگان خانم ها و ۵ نفر از آقایان بودند. جدول ۱ که نشانگر سطح تحصیلات شرکت کنندگان است نشان می دهد که نیمی از شرکت کنندگان در سطح کارشناسی بوده اند.

جدول ۱. سطح تحصیلات شرکت کنندگان

سطح تحصیلات	فراوانی	درصد
دکتری	۲	۱۰
کارشناسی ارشد	۸	۴۰
کارشناسی	۱۰	۵۰
مجموع	۲۰	۱۰۰

نتایج تحلیل پرسشنامه های تکمیل شده به این شرح ارائه می شوند:

۱. **محتوا:** همانطور که در جدول ۲ مشاهده می شود، در موارد مربوط به ارزشیابی محتوای نشست حاضر، به جز یک مورد؛ همه گزینه ها نمره متوسط به بالا را در ارزشیابی به دست آورده اند. این امر نشان می دهد که محتوای نشست حاضر سطح کیفی نسبتاً قابل قبولی از دیدگاه شرکت کنندگان داشته است..

جدول ۲. ارزشیابی محتوای نشست

محتوا	بسیار بد	بد	متوسط	خوب	بسیار خوب	مجموع
روشنی هدف ارائه شده	-	-	۱	۱۰	۹	۲۰
تناسب محتوا با انتظار شما	-	-	۷	۷	۶	۲۰
تناسب محتوا با نیازهای شما	۱	-	۶	۹	۴	۲۰
روزآمدی محتوا	-	-	۴	۸	۸	۲۰
قابلیت در افزایش دانش تخصصی	-	-	۷	۷	۶	۲۰
جذابیت موضوع ارائه شده	-	-	۳	۶	۱۱	۲۰

۲. **سخنران:** جدول ۳ نتایج ارزیابی سخنران نشست را از دیدگاه شرکت کنندگان نشان می‌دهد. همانطور که در جدول ملاحظه می‌فرمایید، مدرس کارگاه در قریب به اتفاق معیارها، نمره متوسط به بالایی را کسب کرده است. لازم به ذکر است در برخی معیارها مجموع نظرات از تعداد کل شرکت کنندگان (۲۰ نفر) کمتر است، که دلیل آن عدم پاسخگویی تعدادی از شرکت کنندگان به معیارهای مذکور بوده است.

جدول ۳. ارزشیابی سخنران نشست

مدرس	بسیار بد	بد	متوسط	خوب	بسیار خوب	مجموع
تسلط بر موضوع (توان علمی)	—	—	۱	۹	۱۰	۲۰
توانایی انتقال مطالب (قدرت بیان)	—	—	—	۱۱	۹	۲۰
پیوستگی در ارائه مطلب	—	—	۱	۸	۱۱	۲۰
ایجاد انگیزه و علاقه در شرکت کنندگان	—	—	۶	۶	۷	۱۹
اشتیاق نسبت به یادگیری شرکت کنندگان	—	—	۵	۸	۶	۱۹
گشاده رویی و احترام نسبت به شرکت کنندگان	—	—	—	۹	۱۱	۲۰
پاسخ به پرسش‌های شرکت کنندگان	—	—	—	۶	۱۲	۱۸
مدیریت زمان	—	—	—	۶	۱۲	۱۸

۳. **شرایط و تسهیلات:** جدول ۴ ارزشیابی تسهیلات و شرایط برگزاری نشست را از دیدگاه کاربران نشان می‌دهد. همانطور که در جدول نیز مشاهده می‌کنید بنا به دلایل نامعلومی در کلیه معیارها با موارد عدم پاسخگویی روبرو بوده‌ایم. بررسی پاسخ‌های ارائه شده به گزینه‌های مربوط، نشان می‌دهد که برخلاف گزینه‌های مربوط به سخنران و محتوا، شرایط و تسهیلات ما نیاز به بررسی و بازنگری بیشتری دارد. این نکته در قسمت انتقادات و پیشنهادهای شرکت کنندگان نیز خود را به خوبی نشان می‌دهد.

جدول ۴. ارزشیابی شرایط و تسهیلات نشست

شرایط و تسهیلات	بسیار بد	بد	متوسط	خوب	بسیار	مجموع
زمان برگزاری	—	۱	۲	۹	۶	۱۸
مکان برگزاری	—	—	۱	۱۱	۶	۱۸
امکانات تالار (دیداری، پذیرایی)	—	—	۴	۶	۸	۱۸
	—	—	۶	۷	۶	۱۶

۴. **امور اداری:** در جدول ۵ ارزشیابی نشست از دیدگاه شرکت کنندگان نشان داده شده است. همانطور که ملاحظه می کنید، امور اداری نشست نمره قابل قبولی را از دیدگاه شرکت کنندگان کسب کرده و بیش از نیمی از شرکت کنندگان از «برخورد کارکنان» و «امور مربوط به ثبت نام نشست» بالاترین میزان رضایت را داشته اند. البته در کلیه موارد، ۲ نفر از شرکت کنندگان جواب نداده اند.

جدول ۵. ارزشیابی امور اداری نشست

امور اداری	بسیار بد	بد	متوسط	خوب	بسیار خوب	مجموع
نحوه اطلاع رسانی برگزاری	—	—	—	۹	۹	۱۸
ثبت نام	—	—	—	۷	۱۱	۱۸
برخورد کارکنان	—	—	—	۷	۱۱	۱۸

۵. نحوه آگاهی از نشست

در جدول ۶ تأثیر محمل های مختلف در آگاهی شرکت کنندگان از برگزاری نشست نشان داده شده است. همانطور که ملاحظه می کنید «خبرگزاری های تحت وب» با اختصاص بیشتری فراوانی (۷ نفر) از میان محمل های مطرح شده بیشترین سهم را به خود اختصاص داده اند. لازم به ذکر است که ۵ نفر نیز به این گزینه جواب نداده اند.

جدول ۶. نحوه آگاهی از برگزاری نشست

نحوه آگاهی	فراوانی	درصد
وب گاه پژوهشگاه	۲	۱۰
خبرگزاری های تحت وب	۷	۳۵
گروه بحث	۲	۱۰
دوستان	۱	۵
رایانامه	۱	۵
خبرگزاری کتابداری ایران	۱	۵
اینترنت کتابخانه ملی	۱	۵
مجموع	۱۵	۷۵

۷. پیشنهاد موضوع از سوی پاسخ‌دهندگان: پاسخ‌دهندگان موضوع‌هایی را برای نشست‌های بعدی پیشنهاد

کردند که در جدول ۸ ارائه شده‌اند:

جدول ۸. پیشنهاد موضوع برای نشست‌های بعد

ردیف	موضوع نشست
۱	مدیریت دانش
۲	حقوق متعلق به منابع دیجیتال مانند حق مؤلف
۳	مدل پیشنهادی برای پیاده‌سازی OAI در کتابخانه دیجیتال ایران
۴	روش‌های عملی ایجاد کتابخانه دیجیتال و بکارگیری فراداده‌ها در این
۵	آشنایی با XML و HTML و بکارگیری آنها در کتابخانه‌ها
۶	غنی‌سازی اطلاعات کتابشناختی در آرشیوهای دیجیتال
۷	استفاده از خدمات Web 2.0 و چستی Library 2.0
۸	روش‌های نوین مجموعه‌سازی در کتابخانه‌ها
۹	آشنایی با RDA که جایگزین AACR2 شده است
۱۰	آموزش مقاله‌نویسی در سطح مقدماتی و پیشرفته
۱۱	آموزش جستجوی مقالات لاتین
۱۲	سازماندهی اطلاعات در وب
۱۳	طراحی و توسعه پایگاه‌های اطلاعاتی
۱۴	ارزیابی کتابخانه‌های دیجیتال
۱۵	سواد اطلاعاتی و جایگاه آن در ایران

۸. پیشنهاد و انتقاد: جدول ۹ پیشنهادها و پاسخ‌دهندگان برای بهبود برگزاری نشست‌های بعدی را شرح

می‌دهد.

جدول ۹. پیشنهاد و انتقاد برای برگزاری نشست‌های بعدی

ردیف	پیشنهاد / انتقاد
۱	عدم درخواست کدملی (وقتی قرار نیست گواهی داده شود نیازی به کدملی نیست)
۲	دعوت از افراد ذی‌صلاح برای اجرایی کردن مباحث نظری
۳	ارسال پرونده پاورپوینت نشست از طریق رایانامه برای حضار
۴	تکراری بودن مباحث مطرح شده در نشست با مباحث کارگاه همین مدرس
۵	محدود کردن تعداد عکس‌های برداشته شدن توسط عکاس در حین سخنرانی
۶	ارائه خلاصه‌ای از سخنرانی قبل از ورود به جلسه (فراتر از محورهای موضوعی)
۷	توجه به مباحث کاربردی‌تر و عملی‌تر
۸	توجه به تهویه هوای سالن (هوا گرم بود)
۹	انتخاب زمان مناسب‌تر برای برگزاری نشست
۱۰	در نظر گرفتن فضای مناسب‌تر برای برگزاری نشست